

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2004 vp

Hallituksen esitys vapaaehtoisten eläkevakuutusten tuloverotusta koskevien säännösten uudistamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä toukokuuta 2004 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vapaaehtoisten eläkevakuutusten tuloverotusta koskevien säännösten uudistamiseksi (HE 80/2004 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 21/2004 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Kirsi Seppälä, neuvotteleva virkamies Jukka Vanhanen ja finanssineuvos Urpo Hautala, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Carin Lindqvist-Virtanen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtokunnan jäsen Pentti Hakkarainen, Suomen Pankki
- ekonomisti Ismo Risku, Eläketurvakeskus
- ekonomisti Seppo Kari, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- ylitarkastaja Anneli Nuoritalo, Verohallitus

- professori Heikki Niskakangas, Helsingin kauppakorkeakoulu
- professori Kari S. Tikka, Helsingin yliopisto
- johtava lakimies Harri Isokoski, Kuluttajien vakuutustoimisto
- tutkimuspäällikkö Pekka Immeli, Akava ry
- toimitusjohtaja Jouko Bergius, Eläkesäätiöyhdistys ESY ry
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- puheenjohtaja Ilse Alander, Kirjanpito-toimistojen Liitto ry
- osastopäällikkö Hannele Ranta-Lassila, Keskuskauppakamari
- lakimies Eija Korpi, Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA
- johtaja Markku Koponen, Palvelutyönantajat ry
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toimitusjohtaja Esko Kivisaari ja henkilövakuutusjohtaja Timo Silvola, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- hallituksen varapuheenjohtaja Esko Tuominen, Suomen veroasiantuntijat ry edustaen myös KHT-yhdistys ry:tä
- päälakimies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry
- veropoliittinen asiamies Virpi Pasanen, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- lakimies Marja-Liisa Pelander, Työeläkevakuuttajat TELA ry

- ylläpidon johtaja Hannu Vaajama, Vakuutusvalvontavirasto
- toimitusjohtaja Teemu Lehtinen, Veronmaksajain Keskusliitto.

Kirjallisen lausunnon ovat toimittaneet
— valtiovarainministeriö
— Toimihenkilökeskusjärjestö STTK.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi vapaaehtoisten eläkevakuutusten tuloverotusta koskevat säännökset. Muutoksia ehdotetaan tuloverolakiin, työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettuun lakiin, verotusmenettelystä annettuun lakiin ja elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin.

Keskeiset rakenteelliset muutokset koskevat pääomatuloverotukseen siirtymistä omaehtoisen eläkevakuutussäästämisen verotuksessa sekä vähennysjärjestelmän uudistamista.

Verovelvollisen itselleen tai puolisolleen ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen verotus siirrettäisiin pääomatuloverotuksen piiriin. Vakuutusmaksut vähennettäisiin pääomatulosta. Toissijaisesti vähennys tehtäisiin ansiotulon verosta alijäämähyvityksenä. Vakuutuksen perusteella maksettava eläke verotettaisiin pääomatulona.

Vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuutta rajoittavasta kokonaiseläketurvan tasoon liittyvästä vaatimuksesta luovuttaisiin. Vähennyskelpoinen enimmäismäärä olisi 5 000 euroa vuodessa. Jos työnantaja on ottanut verovelvolliselle vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen, verovelvollinen voisi vähentää itse ottamansa vakuutuksen maksuja enintään 2 500 euroa. Puolisot vähentäisivät lähtökohtaisesti oman vakuutuksensa maksut itse. Vähennysetu voisi siirtyä toiselle puolisolle alijäämähyvityksen kautta.

Vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva 60 vuoden eläkeikä korotettaisiin 62 vuoteen.

Työnantajan työntekijöille järjestämät vapaaehtoiset kollektiiviset lisäeläkejärjestelyt kuuluisivat nykyiseen tapaan ansiotuloverotuksen piiriin. Työntekijän maksuosuuden vähennys-oikeus ei enää riippuisi etuustasosta. Työntekijä

voisi vähentää maksamiaan maksuja 5 000 euroa vuodessa, kuitenkin enintään 5 prosenttia palkasta. Vähennyskelpoisuus edellyttäisi vähintään 60 vuoden eläkeikää.

Työnantajan ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut luettaisiin työntekijän veronalaiseen tuloon kokonaiseläketurvan tasosta riippumatta vain siltä osin kuin niiden määrä ylittää 8 500 euroa vuodessa.

Ulkomaisesta vakuutuslaitoksesta otettuja vakuutuksia koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että Euroopan talousalueella asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta otettuihin vakuutuksiin sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin kotimaasta otettuihin vakuutuksiin.

Työnantajan sosiaaliturvamaksusta annettua lakia muutettaisiin siten, että työnantaja ei olisi velvollinen maksamaan työnantajan sosiaaliturvamaksua työntekijälle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen perusteella siltä osin kuin maksujen yhteismäärä ei ylitä 8 500 euroa vuodessa.

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutettaisiin siten, että osakeyhtiön tai henkilöyhtiön yrityksessä työskentelevälle yrittäjäasemassa olevalle ottaman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksujen vähennys-oikeutta yhtiön verotuksessa koskeva rajoitus kumottaisiin. Yhtiön maksamia maksuja kohdeltaisiin samalla tavalla omistajayrittäjän ja muiden työntekijöiden verotuksessa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta. Lakeja sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen maksettuihin vakuutusmaksuihin ja eläkkeisiin.

Tuloverolakiin liittyy useita siirtymäsäännöksiä. Verovelvollisen itselleen tai puolisolleen ennen hallituksen esityksen antamispäivää otta-

maan eläkevakuutukseen sovellettaisiin vielä verovuonna 2005 lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä. Eläke, joka maksetaan tällaisen eläkevakuutuksen perusteella ennen lain voimaantuloa tai verovuonna 2005 tehdyistä maksuista kertyneestä säästöstä, verotettaisiin ansiotulona. Esityksen antamispäivänä tai sen jälkeen otetun vakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa

62 vuoden ikärajaa sovellettaisiin jo vuodelta 2004 toimitettavassa verotuksessa. Kollektiiviseen lisäeläkejärjestelyyn sovellettaisiin lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä, jos verovelvollinen on ollut työnantajan järjestämän kollektiivisen lisäeläkejärjestelyn piirissä ennen esityksen antamispäivää. Laki liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esitykseen sisältyy neljä keskeistä muutosta: (1) siirtyminen ansiotulojen verotuksesta pääomatuloverotuksen piiriin, (2) luopuminen kokonaiseläketurvan tasoon kytketystä vähennysjärjestelmästä, (3) vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevan eläkeiän korotus 62 vuoteen ja (4) ETA-valtioihin sijoittautuneiden vakuutuslaitosten saattaminen tasavertaiseen asemaan kotimaisten vakuutuslaitosten kanssa.

Muutokset liittyvät pääosin omaehtoisten eläkevakuutusten verotukseen. Ansiotuloverotuksen piiriin edelleen jääviin kollektiivisiin järjestelyihin ja työnantajan työntekijälleen ottamiin vapaaehtoiisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin liittyvät muutokset ovat käytännössä vähäisiä.

Valiokunnalla ei ole huomautettavaa esitykseen siltä osin kuin siinä on kysymys ansiotuloverotuksen piiriin edelleen jäävistä järjestelyistä. Valiokunta pitää lisäksi ulkomaisten vakuutusten verokohteluun ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja asianmukaisina.

Valiokunta käsittelee seuraavassa yksinomaan vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten verokohtelua. Tarkasteltavaksi tulevat verotuen perusteet yleisesti sekä eräät vähennysjärjestelmän rakenteelliseen uudistamiseen liittyvät yksityiskohdat. Valiokunta esittää lisäksi perustuslakivaliokunnan lausuntoon nojautuen muutoksia vähennysoikeuden edellytyksenä olevaa eläkeikää koskeviin siirtymäsäännöksiin.

Verotuen perusteet

Hallitus esittää vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten verokohteluun olennaisia periaatteellisia muutoksia. Näitä omaehtoisia vakuutuksia kohdeltaisiin jatkossa entistä selvemmin yhtenä pitkäaikaissäästämisen muotona ja siten luonteeltaan pääomatuloverotuksen piiriin kuuluvana. Näiden vakuutusten suhteellista verotukea leikattaisiin. Tämä alentaisi verotuen kokonaismäärää, mutta kohdistaisi sen nykyistä tasaisemmin kaikille vakuutuksenottajille.

Valiokunta pitää ehdotuksen peruslähtökohtaa perusteltuna ja kannatettavana. Kansantalouden kasvun tai rahoitustasapainon kannalta on järkevää rajoittaa pitkäaikaissäästämisen tukea ja turvata veropoliittinen liikkumavara toisaalle, esimerkiksi työn verotuksen keventämiseen. Tasaveroon perustuva verotuki on lisäksi läpinäkyvä ja kaikille sama tulotasosta riippumatta. Tasavero vähentää myös verokannusteen etupainotteisuutta ja siten esimerkiksi riskiä verotulojen menetyksistä maastamuuttotapauksissa. Suhteellinen verokanta parantaa myös verovaiikutusten ennustettavuutta.

Vaikka vapaaehtoiset ja erityisesti sijoitusidonnaiset eläkevakuutukset ovat enemmän sijoituksen luonteisia kuin vakuutuksia, yksityiset eläkevakuutukset otetaan käytännössä usein nimenomaan eläketurvan täydentämiseksi. Tämä motiivi on korostunut lyhytaikaisten ja muiden ns. epätyypillisten työsuhteiden yleistymisen myötä. Koska vapaaehtoista eläkevakuutussäästämistä on tuettu Suomessa pitkään ja käytäntö on yleisesti hyväksytty myös

kansainvälisesti, valiokunta pitää verotuen jatkamista esitetyin tavoin aiheellisena ja kohtuullisena. Tuen perusteltavuutta puoltavat myös eläkeikään ehdotetut muutokset, jotka tukevat tämän hetken yleisiä eläkepoliittisia tavoitteita.

Verotukea ei ehdoteta laajennettavaksi muihin säästötuotteisiin. Vapaaehtoiset eläkevakuutukset säilyttäisivät siten erityisasemansa esimerkiksi sijoitusrahasto- ja osakesäästämiseen tai talletuksiin nähden. Tätä säästämisen näkökulmasta epäneutraalia kohtelua on arvosteltu laajasti valiokunnan asiantuntijakuulemisessa. Sen on katsottu mm. vinouttavan sijoitustoimintaa ja heikentävän kilpailua rahoitusmarkkinoilla. Puutteena on pidetty lisäksi myös sitä, että yksityisen sijoittajan on vaikea vertailla vakuutusten ja muiden säästämismuotojen keskinäistä edullisuutta. Eräänä vaihtoehtona on esitetty mallia, jossa eläkevakuutusmaksuun ei liittyisi verovähennysoikeutta, mutta jossa nostettu eläke olisi vastaavasti vain tuoton osalta pääomatuloverotuksen piirissä.

Kuten edellä on todettu, pitkäaikaissäästämisen verotuen tarkoituksenmukaisuutta on syytä arvioida laajemmasta kansantaloudellisesta näkökulmasta. Tuen laajentamiseen ei ole ainaakaan tässä yhteydessä riittäviä perusteita. Rajaus on ymmärrettävä myös järjestelmän kontrolloitavuuden näkökulmasta; kun kaikki palvelun tarjoajat EU:ssa on asetettava samaan asemaan, vähennyskelpoisuuden edellytyksiä olisi vaikea kontrolloida ja eläketulon verotusta varmistaa esimerkiksi silloin, kun säästösummat ovat ulkomaisissa rahastoissa tai pankeissa.

Valiokunta yhtyy kuitenkin esitettyyn kritiikkiin siltä osin kuin se koskee yleisesti kilpailun suotavuutta. Kilpailua on perusteltua avata myös vakuutussäästämisen sisällä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on todettu mm., että sijoitussidonnainen vakuutussäästäminen on kustannuksiltaan selvästi kalliimpaa kuin esimerkiksi rahasto- tai pankkisäästäminen. Kustannusten merkitys korostuu pitkän säästöajan vuoksi. Oikeus vaihtaa palvelun tarjoajaa on myös olennainen kuluttajan suojaan liittyvä kysymys. Valiokunta pitää näistä syistä tärkeänä lainsäädännön uudistamista siten, että vakuutuksen ottaja voisi

siirtää vakuutuksensa yhtiöstä toiseen ilman merkittäviä sopimusoikeudellisia tai verotuksellisia seuraamuksia. Jotta tältä osin ryhdyttäisiin pikaisesti asianmukaisiin lainsäädäntötoimiin, valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa.

Vähennyskelpoiset enimmäismäärät

Vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten vakuutusmaksujen vähennysoikeus muuttuisi useassa suhteessa: vähennys tehtäisiin jatkossa pääomatuloista tai vaihtoehtoisesti alijäämahyvityksenä ansiotulojen verosta, kokonaiseläketurvan tasoon liittyvästä rajoitteesta luovutettiin, vähennyskelpoinen enimmäismäärä alenisi nykyisestä 8 500 eurosta 5 000 euroon vuodessa ja vähennyskelpoisuuden edellytyksenä oleva eläkeikä nousisi 60 vuodesta 62 vuoteen. Vähennysoikeuden enimmäismäärä rajoituisi kuitenkin 2 500 euroon vuodessa silloin, kun verovelvollisella on oman vakuutuksen ohella myös työnantajan hänelle ottama vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutus, jonka perusteella työnantaja on myös maksanut vakuutusmaksuja verovuoden aikana.

Vähennyksen enimmäismäärän muutos johdetaan ennen kaikkea siitä, että eläketulo verotetaan aikanaan pääomatulona. Ellei enimmäismäärää alennettaisiin, verotuki kasvaisi nykyisestään. Toinen vähennysten määrään vaikuttava seikka on se, että kokonaiseläketurvasoa koskevasta rajoitteesta on tarkoitus luopua yleisessä eläkejärjestelmässä hyväksytyjen muutosten takia. Sen vuoksi vähennyksen mitoituksessa on pyritty siihen, että verotukea ei kohdistuisi merkittävässä määrin peruseläketurvan ylittäviin lisäeläkejärjestelyihin. Enimmäismäärien muutos koskisi käytännössä vain pientä osaa vakuutussäästäjistä, sillä keskimääräinen eläkevakuutusmaksu on valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisin 1 000—1 400 euroa vuodessa.

Valiokunta pitää ehdotettuja vähennysoikeuden muutoksia perusteltuina ja uudistuksen yleisiä tavoitteita palvelevina. Lisäksi vähennysjärjestelmä yksinkertaistuu huomattavasti, kun vakuutusmaksujen vähennyskelpoinen enimmäismäärä ei riippuisi enää verovelvollisen eri vakuutusten tuottaman kokonaiseläketurvan

tasosta. Tämä vähentää merkittävästi myös vakuutusyhtiöiden työtä.

Muutokset koskisivat siis vain vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten perusteella maksettuja vakuutusmaksuja. Pakolliset eläkevakuutusmaksut olisivat edelleen täysimääräisesti vähennyskelpoisia ansiotulosta.

Vakuutus sopimuksen mukainen eläkeikä

Eniten keskustelua on herättänyt ehdotus, joka koskee vakuutusmaksujen vähennysoikeuden edellytyksenä olevan eläkeikärajan nostoa 60 vuodesta 62 vuoteen. Uusi ikäraja on sama kuin yksityisten alojen eläkeuudistuksessa omaksuttu varhennetun vanhuuseläkkeen ikäraja.

Hallituksen esitys poikkeaa vapaaehtoisia eläkevakuutuksia koskevasta aikaisemmasta lainsäädäntöperinteestä sikäli, että uusi eläkeikäraja koskisi 1.1.2006 lukien myös vanhoja vakuutus sopimuksia eli niitä, joiden perusteella vakuutusmaksuja on alettu maksaa viimeistään 5.5.2004. Kysymys ei olisi kuitenkaan valiokunnan käsityksen mukaan varsinaisesta taannehtivasta lainsäädännöstä, koska lain voimaantullessa — ja lisäksi esityksen mukaan vielä vuonna 2005 — säästetyt varat olisivat nostettavissa entisin ehdoin. Ikäraja koskisi siten vain vastaisten vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuutta, mutta edellyttäisi käytännössä useimpien sopimusten tarkistamista. Sillä olisi siis näin välillisesti vakuutus sopimuksiin — mutta ei verosäännöksiin — ulottuvia taannehtivia vaikutuksia.

Uudentyyppistä sääntelyä on perusteltu yleisillä eläke- ja työvoimapolitiittisilla linjauksilla, joiden tarkoituksena on myöhentää eläkkeelle siirtymistä ja vastaavasti pidentää työssäoloaikaa. Tämä on välttämätöntä mm. kansantalouden kasvun ja työeläkejärjestelmän rahoituksen turvaamiseksi. Asian arvioinnissa on merkityksellistä lisäksi myös se, että käytännössä puolet olemassa olevasta vapaaehtoisten eläkevakuutus sopimusten sopimuskannasta eli noin 225 000 sopimusta on tehty viimeisten neljän vuoden aikana. Aiemmin noudatettu siirtymäsääntely olisi siirtänyt uudistuksen eläkepoliittisia vaikutuksia kymmenienkin vuosien

päähän ja vienyt näin tosiasiallisesti uudistukselta pohjan.

Ehdotettua sääntelyä on pidetty hallituksen esityksessä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta mahdollisena. Asiasta on kuitenkin pyydetty perustuslakivaliokunnan lausunto, kuten myös hallituksen esityksessä on pidetty suotavana.

Valtiosääntöoikeudellinen arviointi

Perustuslakivaliokunta pitää suorittamansa kokonaisarvioinnin perusteella valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämättömänä, että eläkeiän korottamisesta johtuvia vaikutuksia lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää oleviin säästäjiin pehmennetään pidentämällä ehdotettua yhden vuoden siirtymäaikaa merkittävästi, esimerkiksi viiteen vuoteen. Tämä on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta on todennut *arviointinsa lähtökohtana* ensinnäkin, että vaikka vapaaehtoisten eläkevakuutus sopimusten tekeminen on muodollisesti verolainsäädännöstä riippumatonta, eläkesäästämisen verotuki kytkeytyy perustuslain 19 §:n 2 momentin säännöksiin vanhuuden aikaisen perustoimeentuloturvan takaamisesta. Vakuutusmaksujen vähennysoikeuden edellytyksenä oleva eläkeikä on lisäksi sellainen sopimuksen tekemiseen vaikuttava olennainen seikka, jolla on merkitystä perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta.

Omaisuuden perustuslainsuojaa turvaa myös sopimussuhteiden pysyvyyttä. Se merkitsee mm. oikeutta luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen. Tällaisia seikkoja ei voida perustuslakivaliokunnan mukaan säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa. Perusteltujen odotusten ja luottamuksen suojan merkityksen on katsottu lisäksi korostuvan, kun kysymyksessä on lailla alun alkaen luotu erityisjärjestely.

Perustuslakivaliokunta on päättänyt *sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyttä* arvioidessaan siihen, että väestön ikärakenteen kehityksestä johtuvat tasapainottavat toimet eläkejärjestelmän rahoittamiseksi ovat painavan yhteiskunnallisen

tarpeen vaatimia. Sääntelyllä on siten perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

Sääntelyn *oikeasuhtaisuuden kannalta* ovat perustuslakivaliokunnan mielestä ongelmallisia ne tilanteet, joissa vakuutetulle ei kerry sovitun tavoitteen mukaista eläkesäästöä vuoden 2005 loppuun mennessä. Ehdotuksen haitallisina pidettävät vaikutukset kohdistuvat tällöin etenkin niihin lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää oleviin henkilöihin, joiden vakuutussäästö on kertynyt pitkän ajan kuluessa maksettavista pienistä vakuutusmaksuista. Arvioinnissa on otettava lisäksi huomioon se seikka, että aiemmasta poikkeava sääntely kohdistuu vain yksilöllisiin järjestelyihin.

Perustuslakivaliokunta on antanut eläkelainsäädännön muutosehdotusta vuoden 2002 valtiopäivillä arvioidessaan painoa sille, että muutokset esitettiin toteutettavaksi monin osin asteittain. Muutosten vaikutuksia pyrittiin siten pehentämään erityisesti lähitulevaisuudessa eläkeiän saavuttaviin henkilöihin. Sitä puolestaan voitiin pitää osoituksena pyrkimyksestä suojata valtiosääntöoikeudellisesti merkittävällä tavalla tällaisten ikäryhmien oikeutettuja odotuksia, joita vähän aikaa ennen eläketapahtumaa toteutettavat eläkejärjestelmien ennakoimattomat muutokset voivat muutoin horjuttaa (PeVL 60/2002 vp).

Valtiovarainvaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan lausunnon nojalla, että hallituksen ehdottamaa siirtymäaikaa tulee pidentää vanhojen vakuutusten ikärajojen osalta. Valiokunta esittää tältä osin viiden vuoden eli vuoden 2009 loppuun ulottuvaa siirtymäaikaa. Asiaa on perusteltu tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteissa.

Valiokunta toteaa selvytyden vuoksi, että hallituksen esitys on ollut kaikilta osin perustuslakivaliokunnan arvioitavana. Perustuslakivaliokunnalla ei ole siten ollut huomautettavaa verorakenteen muutokseen liittyvästä sääntelystä.

Uudistuksen täytäntöönpano

Vakuutusyhtiöt ovat esittäneet, että uudistuksesta aiheutuu niille huomattavia lisäkustannuksia. Kustannusten määrästä tai laskentaperusteesta ei ole sinänsä esitetty asian valiokuntakäsittelyn aikana tarkempaa erittelyä. Veromallin käyttöönotolle varattu vuoden siirtymäaika sekä työnantajien osuus vakuutuskannasta, noin 100 000 sopimusta, alentavat hallituksen esityksessä olevaa arviota joka tapauksessa jonkin verran. Uudistus helpottaa lisäksi huomattavasti vakuutusyhtiöiden työtä, kun kokonaiseläketurvaselvityksistä vähennyksen edellytyksenä luovutaan. Valiokunnan ikärajaan ehdottama viiden vuoden siirtymäaika on sekin omiaan alentamaan vakuutusyhtiöiden kustannuksia, kun sopimusneuvottelut asiakkaiden kanssa voidaan jaksaa usealle vuodelle.

Valiokunta on pohtinut myös mahdollisuutta siirtyä pääomaverotuksen piiriin kattavasti jo ensi vuoden alusta. Tämä olisi sinänsä perusteltua järjestelmän selkeyden vuoksi. Se edistäisi myös uudistuksen yleisiä tavoitteita, verovelvollisten tasapuolista kohtelua ja järjestelmän yleistä neutraalisuutta. Muutoksella olisi lisäksi myönteinen fiskaalinen vaikutus. Vakuutusala on todennut kuitenkin, että se tarvitsee muutosten toteuttamiseen välttämättä vähintään vuoden pituisen teknisen siirtymäajan.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, ettei verolainsäädännön täytäntöönpanosta aiheudu verovelvollisille ja muille toimijoille kohtuuttomia kustannuksia tai muuta kohtuutonta haittaa. On myös yleisen edun vuoksi tärkeää, että uudistuksen toimeenpano sujuu kitkattomasti. Valiokunta ehdottaa näistä syistä, että veromallin muutokselle varattu tekninen vuoden siirtymäaika säilytetään hallituksen esittämässä muodossa. Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, ettei uudistuksen täytäntöönpanoon liity muutoin sellaisia erityisiä tekijöitä, jotka olisi syytä erikseen ottaa huomioon säännösten voimaantulossa.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Valiokunta pitää puutteena sitä, ettei esityksen taustaksi ole tehty sukupuolivaikutusten arviointi-

tia. Arviointi olisi perusteltu yleensä merkittävien lakiesitysten yhteydessä ja erityisesti tällaisissa toimentuloturvaan välillisesti liittyvissä lainsäädäntöhankkeissa. On luultavaa, että vapaaehtoisilla eläkevakuutuksilla ja niihin liittyvillä vähennysoikeuksilla on erilainen merkitys naisten ja miesten eläkeaikaisen toimeentulon turvaajina. Esityksen vaikutukset saattavat olla siten erilaisia eri sukupuolille.

Valtiovarainministeriö on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, että esitys laajentaa puolisoiden mahdollisuuksia rahoittaa tulottoman puolison vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Tämä saattaa parantaa kotona olevien naisten asemaa, mutta vastavaroisesti lisätä kannustimia olla hakeutumatta ansiotyöhön. Myös aivan viime vuosina otettuihin vakuutuksiin liittyy kahtalaisia vaikutuksia; suuri osa uusista vakuutuksenottajista on alempiin tuloluokkiin lukeutuvia naisia. Heidän suhteellinen asemansa paranee, kun progressiivainen vaikutus poistuu. Toisaalta ikärajan korotuksen vaikutus kohdistuu voimakkaimmin säästämisenä viime vuosina aloittaneisiin. Nämä esimerkit antavat viitteitä säännösten vaikutuksista, mutta eivät edusta sellaista systemaattista tarkastelua, joka olisi perusteltu myös tämän esityksen yhteydessä.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valiokunta ehdottaa, että lakiesityksiin 1 ja 4 tehtäisiin seuraavat muutokset.

Tuloverolain voimaantuloon liittyvät siirtymäsäännökset

Tuloverolain voimaantuloon liittyviä siirtymäsäännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyjen perusteiden vuoksi niin, että kaikkiin vanhoihin sopimuksiin sovellettaisiin ikärajan osalta viiden vuoden siirtymäaikaa. Tämä merkitsisi sitä, että kaikissa viimeistään 5 päivänä toukokuuta 2004 otetuissa vapaaehtoisissa yksilöllisissä eläkevakuutuksissa voitaisiin soveltaa alun perin sovittua eläkeikää vuoden 2009 loppuun ilman, että sillä olisi vaikutusta vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuteen. Tämän jälkeisten vakuu-

tusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olisi myös vanhojen sopimusten osalta se, että eläkettä alettaisiin maksaa sopimuksen mukaan aikaisintaan vakuutetun täytettyä 62 vuotta.

Valiokunta pitää perustuslakivaliokunnan esimerkinomaisena mainitsemaa viiden vuoden siirtymäaikaa oikein mitoitettuna pidennyksenä. Se kohdistuu keskeisesti siihen kohdejoukkoon, joka on nyt lähellä sopimuksen mukaista eläkeikää. Pidennyksellä voitaisiin siten suojata tähän joukkoon kuuluvien henkilöiden perusteltuja odotuksia omaisuuden suojan kannalta keskeisen seikan eli eläkeiän osalta.

Valiokunnan ehdottama siirtymäsääntely koskisi kaikkia ennen lain voimaantuloa otettuja vakuutuksia. Ikää koskeva siirtymäaika koituisi siten myös muiden kuin lähellä eläkeikää olevien vakuutuksenottajien hyväksi. Tämä tekee sääntelystä selkeämmän ja antaa sopimusosapuolille lisää aikaa neuvotella mahdollisista sopimusmuutoksista.

Siirtymäsäännökseen ehdotetaan lisättäväksi edellä olevan johdosta uusi 3 momentti. Samalla hallituksen esityksessä oleva 8 momentti ehdotetaan poistettavaksi aiheettomana. Lisäksi 6 momentin viittaussäännöksiä ehdotetaan tarkistettavaksi näitä muutoksia vastaavasti.

Verotusmenettelylain 17 §

Verotusmenettelylain 17 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1165/2002, ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Siinä säädettäisiin työnantajien ja eräiden muiden vakuutuksenottajien tiedonantovelvollisuudesta verohallinnolle.

Eduskunta on hyväksynyt 1.6.2004 toisessa käsittelyssä hallituksen esityksen laiksi eräiden verolakien muuttamisesta (HE 57/2004 vp) valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 4/2004 vp mukaisesti. Tässä yhteydessä on muutettu myös verotusmenettelystä annetun lain 17 §:ää, jossa on muutoksen jälkeen kuusi momenttia.

Nyt ehdotettu uusi 4 momentti sopii sisältönsä perusteella 17 §:n 6 momentiksi. Valiokunta tekee tätä koskevan ehdotuksen, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyisi 7 momentiksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset 2. ja 3. hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi voimaantulosäännös muutettuna,

että 4. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi johtolause muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksyttäisiin yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 107 §:n 1 momentti ja 143 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 143 §:n 5 momentti laissa 896/2001,
muutetaan 34 §, 58 §:n 4 mom., 68, 96, 132 ja 133 §,
sellaisina kuin niistä ovat 34 § osaksi laissa 1170/1998, 58 §:n 4 momentti laissa 1502/1993, 68 § osaksi laissa 1549/1995 ja 96 § laeissa 1218/1999 ja 896/2001 sekä 133 § laissa 996/1996, ja
lisätään lakiin uusi 34 a ja 54 d §, 60 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 96 a ja 131 a § sekä 134 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

34, 34 a, 54 d, 58, 60, 68, 96, 96 a, 131 a, 132,
133 ja 134 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa 62 vuoden ikärajaa sovelletaan 6 päivänä toukokuuta 2004 tai sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin verovuodesta 2004 alkaen. Viimeistään 5 päivänä toukokuuta 2004 otettuihin vakuutuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista ikärajaa verovuosina 2005—2009. Vakuutus katsotaan otetuksi, kun vakuutusmaksun mukaisia maksuja on alettu maksaa.
(Uusi)

(4 mom. kuten HE:n 3 mom.)

(5 mom. kuten HE:n 4 mom.)

(6 mom. kuten HE:n 5 mom.)

Jos verovelvollinen on ottanut yksilöllisen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen viimeistään 5 päivänä toukokuuta 2004 ja vakuutusmaksuja on maksettu vuoden 2005 jälkeen eikä 5 momenttia voida soveltaa sen johdosta, että 6 momentissa tarkoitettuja tietoja ei ole luotettavasti saatu, vakuutuksen perusteella maksettu eläke jaetaan saadun selvityksen perusteella arvioimalla ansio- ja pääomatuloksi.

(8 mom. kuten HE:n 7 mom.)

(HE:n 8 mom. poist.)

(9 ja 10 mom. kuten HE)

4.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1558/1995) 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1122/1996, ja
lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on *laeissa* 1165/2002 ja /2004, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, seuraavasti:

16 §
 (Kuten HE)

(6 mom. kuten HE:n 4 mom.)

— — — — —

17 §

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

*Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedon-
 antovelvollisuus*

(1—5 mom. kuten VaVM 4/2004 vp)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vakuutus- ja verolainsäädännön kehittämiseksi niin, että vakuutuksenottajalla olisi yleinen oikeus irtisanoa ottamansa eläkevakuutus tai siirtää se vakuutusyhtiöstä toiseen ilman kohtuuttomia vakuutus- tai vero-oikeudellisia seuraamuksia.

VaVM 9/2004 vp — HE 80/2004 vp

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Kimmo Sasi /kok
vpj.	Matti Ahde /sd (osittain)	Anni Sinnemäki /vihr
jäs.	Eva Biaudet /r	Irja Tulonen /kok
	Kyösti Karjula /kesk (osittain)	Kari Uotila /vas
	Jari Koskinen /kok	vjäs. Arto Bryggare /sd (osittain)
	Pekka Kuosmanen /kok	Klaus Hellberg /sd (osittain)
	Maija-Liisa Lindqvist /kesk	Eero Lämsä /kesk (osittain)
	Mika Lintilä /kesk	Olli Nepponen /kok
	Pekka Nousiainen /kesk	Aulis Ranta-Muotio /kesk (osittain)
	Iivo Polvi /vas	Maija Rask /sd
	Virpa Puisto /sd (osittain)	Pia Viitanen /sd.
	Markku Rossi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Hallituksen esityksen mukaan vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten verotuksessa siirytään ansiotuloverotuksesta pääomatuloverotukseen ja verovähennykseen oikeuttava vähimmäiseläkeikä nostetaan 60 vuodesta 62 vuoteen. Tämä koskisi heti uusia eläkevakuutuksia ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisten siirtymäaikojen jälkeen myös vanhoja, jo olemassa olevia vakuutuksia. Pääomatuloverotukseen siirtymistä perustellaan sillä, että eläkevakuutusten verotukseen liittyy monia etupäässä ansiotuloverotuksen progressiivisuudesta johtuvia epäkohtia.

Hallitus näyttää unohtaneen sen tosiasian, että keskimäärin vapaaehtoisten yksilöllisten eläkevakuutusten ottajat ovat keskituloisia, tavallisia palkansaajia. Vakuutuksenottaja on tyypillisesti 30—40-vuotias. Uuden vakuutuksenottajan keskimääräinen kuukausimaksu vakuutukseen on 75 euroa, ja hän ansaitsee kuukaudessa noin 2 250 euroa (mediaani vuonna 2001). On kiistaton tosiasia, että heidän verotuksensa tulee kokonaisuudessaan kiristymään siirryttäessä ansiotuloverotuksesta pääomatuloverotukseen. Hallitus laskee tämän veronkiristyksen tuottavan veronsaajille yhteensä vajaan 130 miljoonan euron lisätulot vuosittain siinä vaiheessa, kun uudistus on täysimääräisesti voimassa.

Hallitus perustelee veronkiristystä sillä, että siirtyminen pääomatuloverotukseen tulisi eläkesäästäjälle edullisemmaksi siinä vaiheessa, kun eläkettä aletaan nostaa vakuutuksesta. Tämä väite on harhaanjohtava. Käytännössä vakuutusmaksuja maksetaan keskimäärin 23 vuotta, pisimmillään jopa 40 vuotta. Hallituksella ei voi olla mitään tietoa tai takeita siitä, millainen näiden eläkkeiden verotus tulee olemaan niiden nostohetkellä. Eläkkeiden maksuhetkellä verotus riippuu silloisen verojärjestelmän lisäksi myös eläkkeensaajan muista tuloista, joiden määrää harva säästäjä itseään kykenee arvioimaan.

Yksilöllisten eläkevakuutusten verokohtelun muuttaminen ei kokoomuksen mielestä ole tarkoituksenmukaista. Yksilöllisillä eläkevakuutuksilla täydennetään lakisääteistä eläketurvaa, jolloin niitä tulisi verotuksessa kohdella tasavertaisesti lakisääteisten eläkkeiden kanssa. Yksilöllisille eläkevakuutuksille on tarvetta. Tämä näkyy jo pelkästään siitä, että viimeisen neljän vuoden aikana yksilöllisten eläkevakuutusten määrä on kaksinkertaistunut. Joskin hallituksen kaavailut ovat nyt aiheuttaneet uusien vakuutusten myynnin selkeän romahduksen.

Tutkimusten mukaan suomalaiset odottavat eläkeaikaisen toimeentulonsa olevan reippaasti korkeampi kuin toteutuva lakisääteinen eläketurva. Samoin on selvää muun muassa se, että naisten työura on tyypillisesti miehiä katkonaisempi, mikä pienentää naisten lakisääteisen turvan tasoa. Tällöin lakisääteistä eläkettä halutaan hyvin ymmärrettävällä tavalla täydentää vapaaehtoisella lisäeläkkeellä. Vakuutuksia ovat viime vuosina ottaneet yhä nuoremmat, ja uusien vakuutusten määrä on kasvanut voimakkaimmin alle 30-vuotiaissa.

Jo pelkästään nämä seikat osoittavat vapaaehtoisten eläkevakuutusten olevan tärkeä väline kansalaisten oman ja heidän perheensä eläkeaikaisen toimeentulon parantamiseen. Kyse on vastuullisten, keskituloisten palkansaajien halusta ja valmiudesta suunnitella omaa tulevaisuuttaan. Tämänkaltaista käytöstä tulisi myös yhteiskunnan taholta tukea. Nyt hallitus on kiristämässä näiden kansalaisten verotusta ja siten heikentämässä vapaaehtoisen lisäeläkkeen säättämisen mahdollisuuksia ja kannustimia.

Kokoomus on jo aikaisemmin todennut olevansa valmis hyväksymään hallituksen esityksen poliittisista ratkaisuista ainoastaan vähimmäiseläkeiän noston 60 vuodesta 62 vuoteen. Työssäoloajan pidentäminen ja tätä kautta väestön ikärakenteen muutoksesta eläkejärjestelmän rahoitukselle aiheutuvien paineiden tasapainottaminen on hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuu-

den kannalta ensiarvoisen tärkeää. Uusi ikäraja on linjassa myös yksityisten alojen eläkeuudistuksessa omaksutun varhennetun vanhuuseläkkeen ikärajan kanssa.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti korkeampi 62 vuoden ikäraja ja pääomatuloverotukseen siirtyminen koskevat siirtymäaikojen jälkeen myös jo olemassa olevia sopimuksia. Perustuslakivaliokunta on todennut ko. siirtymäajoilla täydennettynä lakimuutosten olevan perustuslain mukaisia. Tästä huolimatta on kysyttävä, voidaanko vanhoihin sopimuksiin puuttumista missään tilanteessa pitää hyvänä lainsäädäntönä. Erityisesti ikärajan muuttaminen kesken vakuutussäästämisen muuttaa kansalaisen ottaman vakuutuksen luonnetta merkittävästi. Vakuutus sopimusten suosion romahtaminen hallituksen kaavailujen tultua julkisuuteen kertoo siitä, että moni jo olemassa olevistakin sopimuksista olisi jäänyt tekemättä, jos säästäjät olisivat tienneet sopimusten ehtojen radikaalisti muuttuvan. On myös huomattava, että säästäjät joutuvat todennäköisesti kantamaan myös vakuutus sopimusten tarkistamisesta aiheutuvat kustannukset.

Hallitus on luomassa hyvin monimutkaisen ja moninaisen järjestelmän siirtymäaikoineen ja pilkkomalla voimassa olevat sopimukset erillisiin pääoma- ja ansiotuloverotuksen puolelle sijoituviiin osiin. Asiantuntijoidenkin on vaikea hahmottaa erilaisista osista koostuvaa kokonaisuutta, ja muutosten vaikutus valkenee tavalliselle eläkesäästäjälle vielä hankalammin. Paljon helpompaa, selkeämpää ja vakuutuksenottajien kannalta edullisempää olisi ollut tehdä vähimmäiseläkeiän muuttamiseksi tarvittavat muutokset nykyjärjestelmän pohjalle aikaisemmin tehtyjen muutosten mallin mukaisesti.

On mielestämme kohtuullista, että vähimmäiseläkeikärajan nosto koskee ainoastaan uusia sopimuksia eikä ulotu ennen lain voimaantuloa solmittuihin sopimuksiin, joiden vakuutusmaksuja on jo alettu maksaa. Tällä tavoin toimit-

tiin myös vuonna 1999, kun vähimmäiseläkeikärajaa nostettiin vastaavasti 58 vuodesta 60 vuoteen. Kokoomus esittää, että vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotusta koskevia säädöksiä muutetaan ainoastaan tältä osin. Tällöin valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisista säädösmuutoksista on syytä poistaa ne esitetyt muutokset, jotka koskevat siirtymistä pääomatuloverotukseen ja vähimmäiseläkeikärajan ulottamista jo voimassa oleviin sopimuksiin.

Hallituksen esitykseen sisältyy tiettyjä muita muutoksia, joiden säätäminen on tarpeen riippumatta verokohtelun muutoksista. Näitä ovat nykyisen 60 prosentin eläkekaton soveltaminen vapaaehtoiisiin eläkevakuutuksiin ja EY-tuomioistuimen lokakuussa 2002 antaman ns. Dannerpäättöksen aiheuttamat muutokset. Työnantajan järjestämät pakollista ansioeläketurvaa täydentävät vapaaehtoiset yksilölliset ja kollektiiviset lisäeläkejärjestelyt kuuluisivat myös nykyiseen tapaan ansiotuloverotuksen piiriin. Näidenkin säännösten osalta tarpeen on poistaa säädöksistä viittaukset 60 prosentin kattosääntöön. Kollektiivisen lisäeläketurvan osalta tarpeen on myös lisätä tuloverolakiin uusi 96 a §, joka sisältää kollektiivisen lisäeläketurvan määritelmän ja maksujen vähennyskelpoisen enimmäismäärän. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesta uudesta 96 a §:stä on kuitenkin syytä poistaa lause, joka rajaa kollektiivisten eläkevakuutusjärjestelyjen ulkopuolelle vakuutukset, jotka koskevat vain yhtä palveluksessa olevaa henkilöä kerrallaan. Tämä rajausta olisi yrittäjien sosiaaliturvan kannalta selvä heikennys.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena, paitsi 1. ja 4. lakiehdotus muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 107 §:n 1 momentti ja 143 §:n 5 momentti, sellaisena kuin niistä on 143 §:n 5 momentti laissa 896/2001,
muutetaan 34 §, (*poist.*), 68 ja 96 (*poist.*) §,
 sellaisina kuin niistä ovat 34 § osaksi laissa 1170/1998, (*poist.*) 68 § osaksi laissa 1549/1995 sekä 96 § laeissa 1218/1999 ja 896/2001 (*poist.*), ja
lisätään (*poist.*) 60 §:ään uusi 3 momentti *sekä* lakiin uusi 96 a (*poist.*) § seuraavasti:

34 §

Henkivakuutuskorvausten veronalaisuus

Henkivakuutuksen (*poist.*) nojalla saatu vakuutussuoritus on veronalaista pääomatuloa ja muun henkilövakuutuksen nojalla saatu vakuutussuoritus on veronalaista ansiotuloa siten kuin jäljempänä säädetään.

(2—5 mom. kuten VaVM)

34 a §
 (*Poist.*)

54 d §
 (*Poist.*)

58 §

Korkomenot

— — — — —
 (4 mom. 1 kohta kuten VaVM)
 (4 mom. 2 kohta *poist.*)

60 §

Alijäämä ja pääomatulolajin tappio

— — — — —
 (3 mom. *poist.*)

68 §

Työnantajan maksamat vakuutusmaksut

Työnantajan maksamat työntekijän säästöhenkivakuutuksen *vakuutusmaksut* (*poist.*) ovat vakuutetun veronalaista ansiotuloa.

Veronalaiseksi ansiotuloksi katsotaan myös työnantajan maksamat työntekijälleen ottaman 96 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttävän vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksut siltä osin kuin niiden yhteismäärä verovuonna ylittää 8 500 euroa. Työntekijän veronalaiseksi tuloksi vakuutusmaksusta katsottua määrää vastaava eläke ei ole työntekijän veronalaista tuloa.

(3—5 mom. kuten VaVM)

96 §

Eläkevakuutusmaksuvähennys

(1 mom. kuten VaVM)

Lisäksi verovelvollisella on oikeus vähentää vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksensa maksuja 8 500 euroa vuodessa. Vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on, että vakuutusosuuden mukaan eläkettä aletaan vanhuuseläkkeenä maksaa aikaisintaan vakuutetun täytettyä 62 vuotta ja että vakuutusta ei voida takaisinostaa mainittua ikää aikaisemmin muilla vakuute-

tun olosuhteisiin liittyvillä perusteilla kuin vakuutetun vähintään vuoden kestäneen oman tai puolison työttömyyden tai pysyvän työkyvyttömyyden, puolison kuoleman tai avioeron perusteella. Kertamaksullisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia.

Edellä 2 momentissa mainittuun 8 500 euron enimmäismäärään voi sisältyä verovelvollisen puolison 2 momentissa tarkoitetun vakuutuksen maksuja enintään 2 500 euroa.

Vapaaehtoisena eläkevakuutuksena pidetään sellaista vanhuuseläkevakuutusta ja perhe-eläkevakuutusta sekä tällaiseen vakuutukseen liittyvää työkyvyttömyyseläkevakuutusta ja työttömyyseläkevakuutusta, johon perustuva eläke on tarkoitettu maksettavaksi toistuvina erinä puolivuositain tai lyhyemmin väliajoin vakuutetun tai edunsaajan jäljellä olevan eliniän tai vähintään kahden vuoden ajan. Tätä pykälää sovellettaessa otetaan huomioon myös kansaneläke.

Eläkevakuutusmaksuvähennys tehdään sen puolison ansiotuloista, joka on vaatinut vähennystä. Vaatimus on esitettävä ennen vähennysvuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Jollei vähennystä voida tehdä siten kuin puoliset ovat sitä vaatineet, se tehdään ensisijaisesti sen puolison tuloista, jonka valtionverotuksen puhtaan ansiotulon määrä on suurempi.

Muusta kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa asuvasta tai siellä kiinteästä toimipaikasta toimivasta vakuutuslaitoksesta otetun vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut eivät ole vähennyskelpoisia. Ulkomailta Suomeen muuttaneen henkilön, lukuun ottamatta henkilöä, joka on ollut Suomessa yleisesti verovelvollinen Suomeen muuttamista edeltäneiden viiden vuoden aikana, maksamat maksut ovat vähennyskelpoisia hänen verotuksessaan muutovuodelta ja kolmelta sitä seuraavalta vuodelta, jos maksut perustuvat vakuutukseen, joka on otettu vähintään yhtä vuotta ennen henkilön Suomeen muuttamista.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään pakollisesta eläkevakuutuksesta, sovelletaan vastaavasti yrittäjien eläkelain (468/1969) ja maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaiseen eläkevakuutukseen, jonka ottaminen ei työtulon

vähäisyyden tai viljelmän koon johdosta ole pakollista. Sama koskee vastaavaa ulkomaista eläkevakuutusta.

96 a §

Kollektiivisen lisäeläketurvan maksut

(1 mom. kuten VaVM)

Kollektiivisella lisäeläketurvalla tarkoitetaan työnantajan työntekijöistä koostuvalle henkilöpiirille järjestämää vapaaehtoista lisäeläketurvaa, jonka henkilöpiiri on määritelty ryhmittäin työalan tai muun siihen verrattavan perusteen mukaan siten, ettei se tosiasiallisesti kohdistu nimettyihin tai muutoin yksilöllisesti määrättyihin henkilöihin. (Poist.)

(3 mom. kuten VaVM)

131 a §

(Poist.)

132 §

Alijäämähyvitysten vähentäminen verovelvollisen valtionverosta

(1 mom. kuten VaVM)

(2 mom. poist.)

133 §

Alijäämähyvitysten vähentäminen verovelvollisen eri veroista

(1 mom. kuten VaVM)

(2 mom. poist.)

134 §

Alijäämähyvitysten siirtäminen puolisolle

(2 mom. poist.)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten VaVM)

(2 mom. poist.)

Vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä olevaa 62 vuoden ikärajaa sovelletaan 6 päivänä toukokuuta 2004 tai sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin verovuodesta 2004 alkaen. Viimeistään 5 päivänä toukokuuta 2004 otettuun eläkevakuutukseen sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaisia ikärajoja. Vakuutus katsotaan otetuksi, kun vakuutus sopimuksen mukaisia maksuja on alettu maksaa. (Uusi 2 mom.)

(3—7 mom. poist.)

Tämän lain 68 §:n 2 momentin soveltamisen edellytyksenä olevaa 96 §:n 2 momentin mukais- ta ikärajaa sovelletaan 6 päivänä toukokuuta 2004 tai sen jälkeen otettaviin vakuutuksiin. Viimeistään 5 päivänä toukokuuta 2004 otettuihin vakuutuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa olleiden säännösten mukaista ikärajaa. (Uusi 3 mom.)

(8 ja 9 mom. poist.)

(4 mom. kuten VaVM:n 10 mom.)

4.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain 16 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1558/1995) 16 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1122/1996, ja
lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1165/2002 ja /2004, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, seuraavasti:

16 §
 (Kuten VaVM)

17 §

*Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedon-
 antovelvollisuus*

(1—5 mom. kuten VaVM)
 Työnantajan ja tuloverolain 96 §:ssä tarkoite-
 tun muun vakuutuksenottajan on ilmoitettava

verohallinnolle ne verovelvolliset, joille se on
 verovuonna maksanut vapaaehtoisen yksilöllis-
 en eläkevakuutuksen maksuja. Työnantajan on
 lisäksi ilmoitettava verohallinnolle kunkin työn-
 tekijän osalta maksamansa kollektiivisen lisä-
 eläketurvan maksut.

Voimaantulosäännös
 (Kuten VaVM)

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2004

Jari Koskinen /kok
 Pekka Kuosmanen /kok
 Kimmo Sasi /kok

Irja Tulonen /kok
 Olli Nepponen /kok

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallituksen esityksessä yksilöllisten eläkevakuutusten ikärajaa ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 60 vuodesta 62 vuoteen. Ikärajan nostoa on hallituksen esityksessä perusteltu yleisillä eläkepoliittisilla tavoitteilla ja muutoksilla, joita viime vuosina yleiseen eläkepolitiikkaan on tehty. Tavoitteet ovat osa pyrkimystä nostaa työllisyysastetta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että työnantajan kustantaman kollektiivisen lisäeläkejärjestelyn piirissä oleviin henkilöihin ei vaikuta eläkeiän korottamista koskeva säätely. Ei kuitenkaan ole loogista, että yleiset eläke- ja työllisyyspoliittiset tavoitteet eivät koskisi myös tapauksia, joissa saadaan työnantajan järjestämää lisäeläketurvaa. Asian käsittelyn yhteydes-

sä valtiovarainministeriö viittaa jännitteisiin yksilöllisten ja kollektiivisten lisäeläkejärjestelyjen välillä, eikä erilaisia ikärajoja ole kattavasti pyrittykään perustelemaan.

Ehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että hyväksytään seuraava lausuma.

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää jatkossa myös työnantajien ottamien vakuutusten ikärajat yleisten eläkepoliittisten tavoitteiden valossa.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2004

Iivo Polvi /vas
Anni Sinnemäki /vihr
Kari Uotila /vas